

NOVÉ POZNATKY O PŮVODU A BIOGRAFII SKLADATELE ANTONÍNA REICHENAUERA (1696–1730)

Vojtěch Podroužek

Období vrcholného baroka v českých zemích první třetiny 18. století bylo pro kulturu a umění zlatým věkem, a to zejména díky rozsáhlým investicím šlechty a církevních institucí. Stranou nezůstala ani hudba, jejíž hojné provozování v chrámech, klášterech či palácích dosvědčuje řada přímých i nepřímých pramenů.¹ Jedním z významných představitelů pražského hudebního života té doby byl skladatel a varhaník Antonín Reichenauer. O jeho renomé snad nejvýstižněji vypovídá to, že byl za své kompozice pravidelně vyplácen hrabětem Václavem Morzinem, jenž ve stejné době podobně – ač výrazně štedřeji – honoroval také Antonia Vivaldiho. Reichenauerovy chrámové skladby byly hrány na pražských kůrech ještě po polovině 18. století, sám skladatel však brzy upadl v zapomnění a jeho jméno neproniklo do heslářů velkých hudebních encyklopedií. Jeho kompozice se dochovaly v řadě hudebních sbírek a archivů, zejména v Čechách, Sasku, Bavorsku a ve Slezsku, výraznější pozornost jim však věnoval až Emilián Trola, na základě jehož spartací také vyšla vůbec první edice Reichenauerových děl.² Dalším podnětem poutajícím pozornost

Za konzultace a revizi textu této studie vděčím Václavu Kapsovi. Dále bych rád poděkoval Martinu Barusovi, Daniele Brokešové, Karlu Černému, Ottu Chmelíkovi, Miroslavu Knoppovi, Josefíně Knoblochové, Iloně Kotyzové, Martinu Krummholzovi, Hedvice Kuchařové, Ludmile Lambeinové, Evě Němečkové, Petru Sloukovi, Josefu Třikačovi a dalším pracovníkům Archivu hlavního města Prahy, Národního památkového ústavu v Praze, Státního oblastního archivu v Litoměřicích a Státního okresního archivu v Teplicích, kteří mi byli při bádání o Antonínu Reichenauerovi nápomocni. Studie je jedním z výsledků projektu *Tematické katalogy českých skladatelů online* v programu Strategie AV21.

- 1 Aktuální souhrnný pohled podávají například Pavel BĚLINA – Jiří KAŠE – Jiří MIKULEC – Irena VESELÁ – Vít VLNAS: *Velké dějiny zemí Koruny české IX. (1683–1740)*. Praha: Paseka, 2011, s. 397 ad.
- 2 *Prager deutsche Meister der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts. Chorwerke*. Ed. Theodor Veidl, Reichenberg: Ullman, 1943 (*Das Erbe deutscher Musik II: Landschaftsdenkmale. Sudetenland, Böhmen und Mähren* 4); k této edici srov. Tomislav VOLEK: *Emilián Trola a edice pražských mistrů v Das Erbe Deutscher Musik II/4*. *Hudební věda* 37 (2000), č. 3–4, s. 239–241.

k Reichenauerovi bylo znovuobjevení jeho koncertů, ouvertur a sonát, z nichž některé sice evidoval již Robert Eitner,³ až o sto let později v nich však byly rozpoznány cenné doklady instrumentální ansámblové tvorby české provenience, která se jinak dochovala jen vzácně.⁴

Přestože se Reichenauerova hudba od té doby stala buď přímým či dílčím tématem řady prací, základní otázky týkající se skladatelova původu zůstávají stále nevyřešeny. Datum ani místo Reichenauerova narození totiž dosud nebylo známo: *Československý hudební slovník osob a institucí* sice uvádí bez odkazu na pramen údaj „n. 1694?, Praha“, ten se ale žádnému z pozdějších badatelů zabývajících se Reichenauerem nepodařilo ověřit.⁵ A nejasnosti přetrvávají i ohledně skladatelova jména, což má neblahý vliv mimo jiné i na rozvíjející se ediční činnost: především německá literatura a edice totiž užívají pod vlivem Dlabáčova biografického slovníku křestní jména „Johann Anton“,⁶ jméno Johann se však v žádném prameni přímo spjatém se skladatelem či jeho hudbou nevyskytuje.

Na počátku této studie stála myšlenka vytvořit Reichenauerův rodokmen. Průzkum malostranských matrik s cílem identifikovat všechny nositele tohoto příjmení, uvedené zde v dané době, vedl k hypotéze o skladatelově původu. Jejím prostřednictvím tato studie odpovídá na výše nastíněné otázky staré a formuluje některé nové. Usiluje také o shrnutí aktuálního stavu bádání o skladateli a o vymezení jeho místa v dějinách hudby českých zemí.

I

Do literatury o hudbě vnesl Reichenauera až Bohumír Jan Dlabáč ve svém slovníku hudebníků a výtvarných umělců z počátku 19. století.⁷ Geneze jeho hesla o skladateli vypovídá o tom, že Reichenauer byl v té době již zcela zapomenut. Dlabáč jej totiž neuvádí ve svém soupise hudebníků, který koncem

3 Robert EITNER: *Biographisch-bibliographisches Quellen-Lexikon der Musiker und Musikgelehrten der christlichen Zeitrechnung bis zur Mitte des neunzehnten Jahrhunderts*. Leipzig: Breitkopf & Härtel, 1903, sv. 8, s. 172.

4 Václav KAPSA: *Nový hudební druh v Čechách – sólový koncert v tvorbě pražských skladatelů vrcholného baroka*. In: *Barokní Praha – barokní Čechie 1620–1740*. Sborník příspěvků z vědecké konference o fenoménu baroka v Čechách, Praha, Anežský klášter a Clam-Gallasův palác, 24.–27. září 2001. Olga Fejtová – Václav Ledvinka – Jiří Pešek – Jiří Vlnas (eds.), Praha: Scriptorium, 2004, s. 75–86; Václav KAPSA: *Hudebníci hraběte Morzina. Příspěvek k dějinám šlechtických kapel v Čechách v době baroka. S tematickými katalogy instrumentální tvorby Antonína Reichenauera, Christiana Gottlieba Postela a Františka Jiráňka*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2010.

5 Gracian ČERNUŠÁK: *Reichenauer Antonín*. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 2, Praha: Státní hudební vydavatelství, 1965, s. 408.

6 Gottfried Johann DLABÁČ: *Reichenauer, Johann Anton*. In: *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien*, Prag: Stände Böhmens, 1815, sv. 2, sl. 550.

7 Tamtéž.

18. století vyšel ve dvou částech v Riegerových *Materialien* a odráží přípravné práce na budoucím slovníku.⁸ Rukopisná verze slovníku, která předchází tištěné vydání, pak již sice heslo Reichenauer obsahuje, avšak ve stručnější podobě, která nezahrnuje skladatelovo křestní jméno ani údaj o narození skladatelova syna v Praze.⁹ Z toho vyplývá, že Dlabáč pátral po informacích o skladateli až do vydání svého slovníku. Jedinou Reichenauerovou skladbou, kterou Dlabáč zmiňuje již ve svém rukopise, je *Miserere*, o kterém věděl z přehledu skladeb hudební sbírky kůru kostela Narození Panny Marie v Roudnici nad Labem, jenž pro něj v roce 1786 vypracoval tamní regenschori Foyta.¹⁰ Reichenauerova hudba v té době již pochopitelně nebyla ze stylových důvodů použitelná v běžném chrámovém provozu, přesto je pozoruhodné, jak rychle byl kdysi oblíbený skladatel zapomenut. A to zejména ve srovnání s jeho současníky Brentnerem, Jacobem či Vaňurou, o kterých Dlabáč i další autoři přinášejí více informací. Důvodem bylo nepochybně to, že se Reichenauerovi nepodařilo publikovat žádné skladby tiskem.¹¹

Přibližně o sto let později vzbudila Reichenauerova chrámová díla pozornost muzikologa Emiliána Trolidy, badatele s pověstnou houževnatostí a širokým záběrem nejen v oblasti hudby 18. století. V roce 1912 spartoval Trolida Reichenauerovu sbírku ofertorií dle rukopisu získaného od Karla Bautzského, ředitele kůru u sv. Mikuláše na Malé Straně, v témže roce se zabýval také mší dochovanou ve Vratislavi.¹² Na řadu Reichenauerových skladeb narazil i při zpracování mělnické hudební sbírky a jeho díly se průběžně zabýval i nadále, jak dokládají četné další spartace dochované v jeho pozůstalosti.¹³ Avšak již na

8 Gottfried Johann DLABÁČ: *Versuch eines Verzeichnisses der vorzüglichern Tonkünstler in oder aus Böhmen*. In: *Materialien zur alten und neuen Statistik von Böhmen* 12. Josef Anton von Rieger (ed.), Leipzig, Prag: Kaspar Widtmann, 1794, s. 225–298.

9 Rukopisnou verzi slovníku uchovává Knihovna Královské kanonie premonstrátů na Strahově: Gottfried Johann DLABÁČ: *Allgemeines Künstler-Lexikon*, sign. D C IV 39, nestránkováno: „Reichenauer ein böhmischer Compositeur dessen ein Solennes Miserere das Chor an der Marienkirche zu Raudnitz besitzt, und vom hau.[s/pt?] Chorregens foyta in dem mir zugeschickten musikalischen Verzeichnisse angeführt wird.“

10 Přehled se dochoval v jednom z rukopisných konvolutů z Dlabáčovy pozůstalosti uložené v Knihovně Královské kanonie premonstrátů na Strahově: *Fragmenta, seu Memoriae varii argumenti Manuscriptae. Collectae, et conservatae à Godefrido Joanne Dlabacz*, sign. D D II 4, f. 86. Není zcela zřejmé, který z rozvětveného hudebního rodu Foytů přehled pro Dlabáče vypracoval, funkci rektora školy a regenschoriho zastávali Erasmus Foyta (1714–1793) a jeho nejmladší syn Vilém (narozen kolem 1750–1810), srov. DLABÁČ 1815, sv. 1, sl. 418–420 (viz pozn. 6) a Bohumír ŠTĚDRŮ: *Foyta*. In: *Československý hudební slovník osob a institucí*, sv. 1. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, s. 343.

11 K zamýšlenému, ale pravděpodobně nerealizovanému vydání Reichenauerových ofertorií srov. Václav KAPSA: *The Novena to Saint Teresa of Jesus and the Work of Prague Composers around 1720*. *Hudební věda* 57 (2020), č. 3, s. 254–290.

12 Alexander BUCHNER: *Hudební sbírka Emiliána Trolidy*. Praha: Národní muzeum, 1954 (Sborník Národního musea v Praze 8, Ř. A, Hist., č. 1), s. 90–91.

13 Emilián TROLDA: *Kostelní archiv mělnický*. *Hudební revue* 9 (1916), č. 4, s. 127–133, zde na s. 130–131. Soupis Trolidou spartovaných Reichenauerových skladeb viz BUCHNER 1954, s. 89–92 (viz pozn. 12).

základě prvně spartovaných skladeb si Trola vytvořil jasný názor na Reichenauerův kompoziční styl. Reichenauer je podle něj „někdy hodně povrchní [...], ale dovede také psát solidně [...], má velkou fantasii a uhlazenou, vkusnou melodiku; formy neužívá, leda v míře zcela nepatrné, kontrapunktik je obratný.“¹⁴ Podobnou charakteristiku Reichenauera jako skladatele uvádí Trola i ve svých dalších pracích a přejímají ji i pozdější pisatelé; například Rudolf Quoika mluví v souvislosti s Reichenauerem o „geradezu sprudelnden Erfindung“.¹⁵

Trola také přispěl k poznání Reichenauerovy činnosti v Praze, když prostřednictvím malostranských matrik odhalil jeho působení u hraběte Morzina¹⁶ a ve shodě s Otakarem Kamperem uvažoval o jeho možném angažmá v roli ředitele kůru dominikánského kostela sv. Marie Magdaleny na Malé Straně.¹⁷ Tato hypotéza je založena na Reichenauerově mši nazvané po dominikánském světcí Ludvíku Bertrandovi a podporuje ji fakt, že Morzinova kapela s malostranskými dominikány za Reichenauerova života spolupracovala, stále pro ni však nemáme spolehlivé důkazy. Kamper se s Reichenauerovou tvorbou setkal při svých pracích v křížovnickém hudebním archivu. Na základě tam dochovaných mší poukázal také na počátek tradice pastorálního koloritu v chrámových skladbách 18. století v českých zemích a Reichenauerův kompoziční styl charakterizoval jako blízký Caldaroovi, Durantemu a Sarrimu.¹⁸ Také tyto Kamperovy původní postřehy se častěji objevují v pozdější literatuře.¹⁹

Po druhé světové válce vstupuje Reichenauer do hudebních encyklopedií prostřednictvím Československého hudebního slovníku osob a institucí a hesla o něm se objevují i v dalších lokálně zaměřených lexikonech.²⁰ Tato hesla jsou vesměs založena na starší literatuře. Nově však přináší údaje o Reichenauerově úmrtí v Jindřichově Hradci a o jeho dřívějším působení v kapele hraběte Černína tamtéž. Tyto informace vzešly ze spolupráce Graciana Čer-

14 TROLA 1916, s. 130 (viz pozn. 13).

15 Emilián TROLA: *P. Gunther Jacob*. Mitteilungen des Vereines für die Geschichte der Deutschen in Böhmen 53 (1915), č. 3–4, s. 293; Emilián TROLA: *Prager Kirchenmusik im Zeitalter des Barock*. In: Hundert Türme. Ein Buch vom alten Prag. Paul Netti (ed.), Prag: Bücherstube, 1929, s. 77–78; Rudolf QUOIKA: *Die Musik der Deutschen in Böhmen und Mähren*. Berlin: Merseburger, 1956, s. 62.

16 Václav KAPSA: *Troldova excerpta z malostranských matrik*. Hudební věda 37 (2000), č. 3–4, s. 218.

17 TROLA 1929, s. 77 (viz pozn. 15); BUCHNER 1954, s. 91 (viz pozn. 12).

18 Otakar KAMPER: *František X. Bríxy. K dějinám českého baroka hudebního*. Praha: Mojmír Urbánek, 1926, s. 21–22, 80–81; Týž: *Hudební Praha v XVIII. věku*. Praha: Melantrich, [1936], s. 33–34.

19 Jan NĚMEČEK: *Nástin české hudby XVIII. století*. Praha: SNKLHU, 1955, s. 100; *České vánoční pastorely*. Ed. Jiří Berkovec – Jan Racek, Praha: SNKLHU, 1955 (*Musica Antiqua Bohemica* 23), s. III; Jan RACEK: *Česká hudba. Od nejstarších dob do počátku 19. století*. Praha: SNKLHU, 1958, s. 129; ČERNUŠÁK 1965, s. 408 (viz pozn. 5).

20 Eva HAHN: *Reichenauer, Antonín (Anton)*. In: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischer Länder*, sv. 3/6, R. Oldenbourg Verlag: München 1991, s. 406; Klaus-Peter KOCH: *Reichenauer, Johann Anton*. In: *Lexikon zur deutschen Musikkultur. Böhmen, Mähren, Sudetenschlesien*, sv. 2, München: Langen Müller, 2000, sl. 2233–2234; Michaela MACHÁČKOVÁ: *Reichenauer, Antonín*. In: *Český hudební slovník osob a institucí*, <http://ceskyhudebnislovník.cz/> [29. 3. 2021].

nušáka s Leopoldem Janů, jenž připravoval podklady pro jeho heslo, přičemž spolupracoval s jindřichohradeckým archivářem Karlem Třískou.²¹ Na rozdíl od údajů o skladatelově angažmá v roli farního varhaníka, o jeho úmrtí a o narození syna Václava Hypolita se informací o působení u hraběte Černína („kvitanice v archivu jindřichohradeckém“) dosud nepodařilo ověřit.²²

Ještě v nedávné době Jaroslav Smolka ve svém textu s názvem *Hudba českého baroka* tvrdil, že Reichenauerova tvorba „není tak zajímavá, aby byla oživena a pěstována v současné době“,²³ odkrytí jeho instrumentálních děl však později způsobilo vzednutí zájmu o skladatele. Informace o těchto skladbách byla již dlouho známa, avšak v české literatuře byla tato díla považována buď za ztracená, nebo panovala nejistota o jejich autorské atribuci. Tu se však podařilo doložit a tím se otevřela možnost sledovat recepci sólového koncertu a dalších druhů instrumentální hudby v tvorbě skladatelů působících v českých zemích.²⁴ Zároveň bylo možno pojednat Reichenauera jako skladatele ve službách hraběte Morzina.²⁵ Tento repertoár pochopitelně vzbudil velkou pozornost českých hudebníků zabývajících se barokní hudbou, kteří postrádali instrumentální hudbu domácí provenience. Reichenauerovy fagotové a hobojevé koncerty jsou ranými domácími příspěvky k tomuto hudebnímu druhu a vzbudily i širší pozornost interpretů. Z tohoto zájmu vyplynuly i nahrávky²⁶ a edice²⁷ těchto instrumentálních děl.

- 21 Strojopis hesla a související korespondence se dochovaly v dosud nezpracované pozůstalosti Leopolda Janů v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích.
- 22 Kapelou hraběte Černína se zabývali Václav KAPSA: *Hofmusici a lokajové. K postavení hudebníka na šlechtickém dvoře v Čechách první poloviny 18. století*. *Theatrum historiae* 6 (2011), č. 9, s. 241–255; Tomislav VOLEK: *České zámecké kapely 18. století a evropský hudební kontext*. *Hudební věda* 34 (1997), č. 4, s. 404–410; Tomislav VOLEK: *Böhmische Schlosskapellen des 18. Jahrhunderts und der europäische musikalische Kontext*. In: *Mozart, die Italienische Oper des 18. Jahrhunderts und das musikalische Leben im Königreich Böhmen. Mit der Don-Juan-Studie von Vladimír Helfert*. Milada Jonášová – Matthias Johannes Pernerstorfer (eds.), Wien: Hollizer, 2016 (*Summa Summarum* 3), sv. 2, s. 693–702.
- 23 Jaroslav SMOLKA: *Hudba českého baroka*. In: *Živá hudba. Sborník Ústavu teorie hudby Hudební fakulty Akademie múzických umění*. Praha: SPN, 1989, s. 71–156.
- 24 Václav KAPSA: *Instrumentální koncerty pražských skladatelů vrcholného baroka*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta filozofická, Ústav pro hudební vědu, 2000; KAPSA 2004, s. 75–86 (viz pozn. 4); Magdalena MALÁ: *Antonín Reichenauer a jeho houslové koncerty*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, Collegium Marianum – Týnská vyšší odborná škola, 2011.
- 25 Václav KAPSA: *Kapela hraběte Václava Morzina*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta filozofická, Ústav hudební vědy, 2009; KAPSA 2010 (viz pozn. 4).
- 26 První CD nahrávky Reichenauerových instrumentálních skladeb vydal Supraphon v edici *Music from eighteenth-century Prague: Rorate coeli. Music for Advent and Christmas in Baroque Prague*. Praha: Supraphon 2009, SU 4002-2; *Reichenauer. Concertos*. Praha: Supraphon, 2010, SU 4035-2; *Reichenauer. Concertos II*. Praha: Supraphon, 2011 SU 4056-2; *Musici da camera*. Praha: Supraphon, 2012, SU 4112-2. Na dostupnost Reichenauerových děl má pozitivní vliv i zpřístupnění drážďanských hudebních pramenů online.
- 27 Mezi první novodobé edice patří Johann Anton REICHENAUER: *Konzert F-Dur für Oboe, zwei Violinen, Viola und Basso continuo*. Ed. Wolfram Hader, Frankfurt am Main: Laurentius-Musikverlag, 2006 (*Solokonzerte aus den böhmischen Ländern* 1); Johann Anton REICHENAUER:

Zájem o Reichenauerovu chrámovou tvorbu byl nově oživen až později. Patří jí však prvenství ve sféře edic. Za druhé světové války totiž vyšel na základě Troldových spartací svazek edice *Das Erbe deutscher Musik*, který obsahuje též čtyři z již zmíněných skladatelových ofertorií a německé moteto *Ihr arme Seelen*.²⁸ Zejména na základě této edice Reichenauer vzbudil zájem muzikologů zabývajících se tvorbou německých skladatelů v českých zemích.²⁹ Reichenauerovy chrámové skladby byly pojednány i v souvislosti s působením Jana Dismase Zelenky v Drážďanech.³⁰ Vzniklo také několik studentských prací o nešporách, litaniích a mešní tvorbě.³¹ Aktuálně se podařilo objasnit genezi Reichenauerových osmi ofertorií, která stála na počátku Troldova zájmu o tohoto skladatele a byla pravděpodobně původně zkomponována jako antifony pro nověnu ke sv. Terezii od Ježíše.³² Ač pomaleji než instrumentální hudba, však přesto se Reichenauerovy chrámové skladby objevují v nových edicích (včetně zcela prakticky zaměřeného klavírního výtahu jeho árie)³³ a nahrávkách.³⁴

Trio für zwei Violinen und Basso continuo. Ed. Wolfram Hader, Frankfurt am Main: Laurentius-Musikverlag, 2008. Později začala vycházet Reichenauerova instrumentální díla v nakladatelství Spaeth/Schmid, Mannheim Editions, Ries & Erler, Musedita, Togga či TrevCo Music Publishing, na internetu své edice Reichenauerových církevních skladeb publikoval Werner Jaksch.

28 *Prager deutsche Meister...* (viz pozn. 2).

29 QUOIK 1956, s. 62 (viz pozn. 15); KOCH 2000, sl. 2233–2234 (viz pozn. 20).

30 Jaroslav BUŽGA: *Zelenkas Musikinventar aus der katholischen Schloßkapelle in Dresden*. *Fontes Artis Musicae* 31 (1984), č. 4, s. 198–206; Jaroslav BUŽGA: *Drážďanský inventář Jana Dismase Zelenky z roku 1726*. Praha: Státní knihovna ČSR, 1986 (*Varia de musica* 5), s. 109; Wolfgang HORN: *Die Dresdner Hofkirchenmusik 1720–1745. Studien zu ihren Voraussetzungen und ihrem Repertoire*. Kassel: Bärenreiter, 1987, s. 65 ad.

31 Vojtěch SEMERÁD: *Jan Antonín Reichenauer – Vesperae de Confessore*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, Collegium Marianum – Týnská vyšší odborná škola, 2006; Vojtěch SEMERÁD: *Jan Antonín Reichenauer – chrámová tvorba se zřetelem k litaniím*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, Katedra hudební výchovy, 2009; Vojtěch PODROUŽEK: *Mešní tvorba Antonína Reichenauera*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta filozofická, Ústav hudební vědy, 2016. Okrajově Reichenauerovu chrámovou hudbu pojednal také Robert HUGO: *P. Gunther Jacob OSB (1685–1734). Život a dílo*. Disertační práce. Brno: Masarykova Univerzita, Fakulta filozofická, Ústav hudební vědy, 2017.

32 KAPSA 2020 (viz pozn. 11).

33 Johann Anton REICHENAUER: *Ave Regina*. Ed. Wolfram Hader, Frankfurt: Laurentius-Musikverlag, 2006 (*Dresdner Hofkirchenmusik des 18. Jahrhunderts*, Bd. 12); Johann Anton REICHENAUER: *Ave Regina*. Ed. Thomas J. Martino, New York: Mannheim Editions, 2012 (*Masterworks from the 18th century Prague*); Johann Anton REICHENAUER: *Missa non tota*. Ed. Thomas J. Martino, New York: Mannheim Editions, 2012 (*Masterworks from the 18th century Prague*); Johann Anton REICHENAUER: *Missa à 4*. Ed. Werner Jaksch, Schriesheim, 2012, <https://imslp.org/wiki/Special:ReverseLookup/242222> [cit. 8. 9. 2021]; Johann Anton REICHENAUER: *Missa Sancti Petri*. Ed. Werner Jaksch, Schriesheim, 2013, <https://imslp.org/wiki/Special:ReverseLookup/272979> [cit. 8. 9. 2021]; Šimon BRXI – František Xaver BRXI – Antonín FILS – Karel Blažej KOPŘIVA – Jiří Ignác LINEK – Antonín REICHENAUER: *Duchovní árie a dueta*. Ed. Jiří Kotouč, Praha: Český rozhlas, 2019.

34 První audionahrávky duchovních skladeb Reichenauera viz pozn. 26, nově vyšlo CD *Antonín Reichenauer. Requiem*. Praha: Arta, 2020.

Výrazným posunem v zařazení Reichenauerovy tvorby oproti Trollovým a Kamperovým zjištěním je její vztah k hudbě Antonia Vivaldiho. Trollo ani Kamper ostatně podobnou souvislost odhalit ani nemohli. Význam Vivaldiho v jejich době ještě nebyl rozpoznán a ani jeho dílo není v českých pramenech dochováno tak, jako je tomu v případě skladatelů, s nimiž Reichenauer srovnává Kamper. Bezprostřední souvislost mezi Vivaldim a Reichenauerem vyplývá z jejich společného angažmá v Morzinově kapele. Reichenauer byl nepochybně obklopen Vivaldiho instrumentální hudbou, která mu zcela přirozeně sloužila za vzor. Komponoval pro ty samé hudebníky, pro jaké psal Vivaldi ve svých skladbách určených Morzinovi, a proto se v jeho tvorbě objevují například fagotové koncerty, které jsou velice ranými kompozicemi svého druhu.³⁵ Na základě studia Reichenauerovy mešní tvorby byl rovněž formulován závěr, že některé jeho chrámové kompozice vykazují rysy tvorby benátských autorů, mezi nimiž lze v první řadě opět zmínit Antonia Vivaldiho.³⁶ Soudy starších badatelů o vlivu neapolských autorů přitom nelze nazvat neopodstatněnými, neboť také jejich duchovní tvorba se v Praze hojněji vyskytovala již od druhé dekády 18. století.³⁷ V každém případě patřil Reichenauer v Praze ke skladatelům komponujícím v novém stylu,³⁸ což vysvětluje také bezprostřední oblibu a rozšíření jeho tvorby.

II

Stávající literatura přináší několik hypotéz o Reichenauerově původu, které se však dosud nepodařilo doložit. Trollo uvažoval o Reichenauerovi v souvislosti s Habermannem a Jacobem jako o německém skladateli pocházejícím

35 Fawzi Mohammad EL-SHAMI: *Studien zum Fagottkonzert in der Ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts*. Diplomová práce. Marburg/Lahn: Philipps-Universität, 1988, s. 166–177; František ČERVENKA: *Fagottkonzerte tschechischer Meister des 18. Jahrhunderts*. In: *Fagott forever. Eine Festgabe für Karl Öhlberger zum achtzigsten Geburtstag*. Walter Hermann Sallagar – Michael Nagy (eds.), Wilhering: Hilaria, 1992, s. 21–27; Hans-Günter OTTENBERG: *Instrumentalwerke böhmischer Komponisten in der Dresdner Hofmusik des 18. Jahrhunderts – Repertoireschwerpunkte, Stilistik, Überlieferungswege, Aufführungspraxis*. In: *Musikkulturelle Wechselbeziehungen zwischen Böhmen und Sachsen*. Jörn Peter Hiekel – Elvira Werner (eds.), Saarbrücken: Pfau, 2007, s. 4–64; KAPSA 2010, s. 137–153 (viz pozn. 4).

36 PODROUŽEK 2016, s. 67–69 (viz pozn. 31).

37 Angela ROMAGNOLI: „Una musica grandiosa“. *La musica sacra italiana tra Sei e Settecento nei fondi boemi*. In: *Barocco in Italia, Barocco in Boemia: uomini, idee e forme d'arte a confronto*. Roma: Il Calamo, 2003, s. 219–246, česky jako „Una musica grandiosa“. *Italská chrámová hudba 17. a 18. století v českých fondech*. In: *Baroko v Itálii, baroko v Čechách. Setkávání osobností, idejí a uměleckých forem*. Vilém Herold – Jaroslav Pánek (eds.), Praha: Filosofia, 2003, s. 277–302; Claudio BACCIAGALUPPI: *Rom, Prag, Dresden: Pergolesi und die neapolitanische Messe in Europa*. Kassel: Bärenreiter, 2010, s. 103–131.

38 Ke stylovému posunu mezi Brentnerovými a Reichenauerovými díly komponovanými ke stejnému účelu viz KAPSA 2020, s. 271–278 (viz pozn. 11).

ze západních nebo severozápadních Čech.³⁹ Příjmení Reichenauer je skutečně v těchto oblastech doloženo již v 17. století v řadě míst, jak dokládá například soupis poddaných podle víry v Loketsku z roku 1651.⁴⁰ Další výskyt příjmení evidují matriky a jiné prameny v Mostě.⁴¹ Mimo to je doložen i jeden nositel tohoto jména, který byl členem jezuitského řádu.⁴² Zdroj informace o skladatelově možném narození v Praze publikovaný Gracianem Černušákem však není znám.⁴³ V souvislosti s Reichenauerovým náhlým odchodem z Prahy do Jindřichova Hradce byla vyslovena také hypotéza, že by Reichenauer mohl pocházet z některého z Rychnovů v jižních Čechách, ani tu se však potvrdit nepodařilo.⁴⁴

Nové možnosti otevřel až plošný průzkum záznamů malostranských matrik z doby odpovídající přibližně životním datům skladatele, jehož cílem bylo pokusit se nalézt případné další nositele tohoto jména. Tak byl objeven Ferdinand Julius Reichenauer (1694–1728), označený u příležitosti svého sňatku v matrice jako „*Civis Bilinensis*“, tedy pocházející z Bíliny.⁴⁵ Při následujícím průzkumu bílinských matrik byl nalezen nejen záznam o křtu Ferdinanda Julia 17. 6. 1694 v tamním farním kostele sv. Petra a Pavla,⁴⁶ ale i záznamy o křtech jeho sourozenců, z nichž jeden uvádí pravděpodobně našeho skladatele.

Nejstarší stopou rodu Reichenauerů v bílinských matrikách je záznam o svatbě ševce Václava Reichenauera a Anny Kateřiny rozené Kulhanové původem z Bíliny ze dne 18. ledna 1688.⁴⁷ V roce 1689 se usadili v bílinském měšťanském domě, někdejšímu gruntu Markéty Šimové.⁴⁸ Ve farním kostele nechali

39 Vyplývá to z jeho textu, kde označuje Reichenauera, Františka Václava Habermanna a Gunthera Jacoba jako „aus West- und Nord-westböhmen stammenden deutschen Komponisten“, srov. TROLDA 1929, s. 78 (viz pozn. 15) a QUOIK 1956, s. 62 (viz pozn. 15).

40 Eliška ČAŇOVÁ: *Soupis poddaných podle víry z roku 1651. Loketský. Praha: Státní ústřední archiv, 1993, s. 40–282. K výskytu příjmení Reichenauer viz také KAPSA 2000, s. 55 (viz pozn. 24) a Václav ČERVENÝ – Jarmila ČERVENÁ (eds.): *Berní rula. Generální rejstřík ke všem svazkům (vydaným i dosud nevydaným) berní ruly z roku 1654 doplněný (tam, kde se nedochovaly) o soupis poddaných z roku 1651. Praha: Libri, 2003, sv. 2, s. 1481.**

41 Viz například matriční záznam o křtu Hannße Christophora Reichennauera v roce 1652, SOA Litoměřice, matrika fary Most (1617–1680), sign. 118/2, inv. č. 5496, f. 200^v či záznam o sporu Jakuba Hanse Reichenauera se Stephanem Sebastianem v Mostě v roce 1694, Archiv města Most, SOKA Most, Spisy do roku 1850, Majetkoprávní spory a smlouvy, sign. XIV D/69, inv. č. 3778.

42 Jedná se o Andrease Reichenauera (1663–1727), srov. *Bio-bibliografická databáze řeholníků v českých zemích v raném novověku*, <http://reholnici.hiu.cas.cz/katalog/l.dll?hal=1000152755> [27. 3. 2021]. Za upozornění na tohoto jezuitu vděčím Petru Kopičkoví.

43 ČERNUŠÁK 1965, s. 408 (viz pozn. 5).

44 KAPSA 2010, s. 122 (viz pozn. 4).

45 Archiv hlavního města Prahy (dále AHMP), matrika TO O5, 13. 1. 1722, f. 16^v.

46 Matrika fary Bílina (1591–1727). SOA Litoměřice, sign. 5/1, inv. č. 837 (horní stránkování).

47 Tamtéž, p. 1314. Dle laskavého sdělení Lady Kosmálové ze Státního okresního archivu v Teplicích ve fondu Cech ševců v Bílině viz též Eva NĚMEČKOVÁ: *Krejčovské a ševcovské cechy v Bílině a Krupce v raném novověku. Zprávy a studie Regionálního muzea v Teplicích* 28 (2010), s. 169–192.

48 Kniha purkrechtní města Bíliny (1665–1767). SOKA Teplice, fond Archiv města Bílina, sign. 978–2, inv. č. 461, f. 280^v.

pokřtít sedm svých dětí, jejichž jména jsou Anna Kateřina (1688), Františka Benigna (1690), Jan Petr (1692), Ferdinand Julius (1694), František Antonín (1696), Kryštof (1698) a Jan Petr (1701).⁴⁹ V roce 1725 zdědil rodný dům syn Kryštof, jenž také pokračoval v ševcovském povolání svého otce. V té době byli z pěti synů naživu už pouze čtyři, jak vyplývá ze zápisu v gruntovní knize.⁵⁰ Z nich je pro nás zajímavý František Antonín pokřtěný 26. března 1696.⁵¹ Zcela v souladu s tímto datem narození je věk 34 let, ve kterém v březnu roku 1730 zemřel v Jindřichově Hradci varhaník Antonín Reichenauer.⁵² Můžeme se proto se značnou dávkou pravděpodobnosti domnívat, že se jedná o jednu a tu samou osobu. Z již známých pramenů je sice zřejmé, že sám skladatel používal výhradně jméno Antonín, zatímco jméno František v souvislosti s ním jinak doloženo není. To však uvažované ztotožnění bílinského rodáka se skladatelem nevylučuje, skladatel sám své první v matrice uvedené jméno vůbec nemusel používat (podobně, jako tomu bylo například u Josefa Brentnera⁵³). Důvodem jeho preference jména Antonín mohla být skutečnost, že jméno František získal po svém kmotru Františku Sturmovi.⁵⁴

Že není vyloučené, aby syn ševce působil ve službách šlechty, dokládá životní dráha již zmíněného Ferdinanda Julia Reichenauera. Ten je v záznamu o svém sňatku s Barborou Kateřinou rozenou Kohrin, konaném v Praze na Malé Straně 13. ledna 1722, označen jako komorník vévody zaháňského a knížete z Lobkovic.⁵⁵ Přítomnost roudnického kněze Mathiase Butze naznačuje souvislost s Roudnicí nad Labem, s největší pravděpodobností se jednalo tedy o knížete Filipa Hyacinta z Lobkovic (1680–1734), který tehdy spravoval roudnické rodové sídlo. Připomeňme, že tento šlechtic, dědic fideikomisního majetku roudnické primogenitury a bílinského panství, byl sám zdatným loutnistou a na svém dvoře udržoval vlastní kapelu.⁵⁶ O šest let později je pak Ferdinand Julius Reichenauer v matričním záznamu o křtu své dcery Anny

49 Matrika fary Bílina, p. 770, p. 792, p. 815, p. 837, p. 857, p. 895, p. 923 (viz pozn. 46).

50 Kniha purkrechtní města Bíliny, f. 281^r (viz pozn. 48).

51 Matrika fary Bílina, p. 857 (viz pozn. 46): „[Martius] 26 Ist getauft worden daß Kindt Franciscus Antonius der Vatter Wenceslaus Reichenauer die Mutter Anna Levanss Franciscus Sturm die Zeigen Joannes Schueman Georgius Matz Benigna Kreütlin Judita Wagnerin“.

52 SOA Třeboň, matrika zemřelých fary Jindřichův Hradec 49 (Z 1729–1744), f. 12^v.

53 Johann Joseph Ignaz BRENTNER: *Duchovní árie I / Sacred Arias I*. Ed. Václav Kapsa, Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2015 (Academus edition 2), s. VIII, pozn. 11.

54 Viz pozn. 51.

55 AHMP, matrika TO O5, 13. 1. 1722, f. 16^r: „[...] Sua Serenitatis Ducis Saganensis et Principis de lobkovitz Camerarius [...]“. Jeho žena Barbora Kateřina pocházela z Prahy, kde byla také pokřtěna, srov. AHMP, matrika TO N4O4, 27. 11. 1703, f. 61^v.

56 Stanislav KASÍK – Marie MŽYKOVÁ – Petr MAŠEK: *Lobkowiczové. Dějiny a genealogie rodu*. České Budějovice: Veduta, 2002, s. 48; Petr SLOUKA: *Lobkowiczský hudební archiv*. In: Český hudební slovník osob a institucí, <http://ceskyhudebnislovník.cz/> [2. 1. 2021]; Jiří SEHNAL: *Pobělohorská doba (1620–1740)*. In: *Hudba v českých dějinách. Od středověku do nové doby*. 2. vyd., Praha: Supraphon, 1989, s. 175.

Marie Magdaleny zmiňován jako někdejší komorník hraběte Gallase.⁵⁷ Zda se jednalo o Jana Václava Gallase (1671–1719), či jeho syna Filipa Josefa (1703–1757) není zřejmé. Jedním z kmotrů dítěte byl gallasovský hofmistr Jan Jindřich Die nebier.⁵⁸ Dle záznamů v malostranských matrikách byl Ferdinand Reichenauer otcem nejméně čtyř dalších dětí.⁵⁹ Dne 23. srpna 1726 koupil společně se svou ženou „Bey den Wällischen Hospital Situirte uneingeschuldete Eckhaus“.⁶⁰ Patrně se jednalo o dům čp. 334/III zvaný Drachmanovský.⁶¹ V září téhož roku mu byl purkmistrem a radou města Bíliny vydán zachovací list,⁶² který je přímo zmiňován v jeho žádosti o udělení měšťanského práva.⁶³ V citovaných prame nech je Ferdinand Reichenauer uváděn jako ranhojič a chirurg, kde se však této profesi vyučil, to nevíme.⁶⁴ Zemřel 3. května 1728 na Malé Straně.⁶⁵

Ve službách šlechty působil i Antonín Reichenauer. Morzin jej mohl získat do svých služeb v Praze, ale možná i přímo v jeho rodném kraji. Z deníku jezuitské rezidence v Bohosudově, již s Bílinou i ostatními okolními městy pojila řada těsných vazeb, víme o tamní návštěvě hraběte Morzina s jeho dvěma syny v roce 1717, přičemž hrabě navštěvoval teplické lázně a okolí i v následujících letech.⁶⁶ Pokud by zde potkal nadaného hudebníka, nebylo by divu, že by jej angažoval do svých služeb. Rok po první zmíněné návštěvě Bohosudova se hrabě vydal – opět se svými syny – do Itálie, kde se mimo jiné seznámil s Antoniem Vivaldim.⁶⁷ Evidentně se právě v té době jeho zájem soustředil na roz-

57 AHMP, matrika MIK N7, 24. 7. 1728, f. 210^v: „[...] niekdy komornik u tit. hrabgiete Galasse [...]“.

58 Dienebier je znám také jako stavební písař Pražského hradu, tuto funkci zastával od roku 1722 až do své smrti, srov. Martin KRUMHOLZ: *Gallasovský hofmistr Johann Heinrich Dienebier (1677–1748)*. *Theatrum historiae* 6 (2011), č. 9, s. 375–395.

59 Ke křtu syna Františka Norberta a úmrtí synů Karla, Filipa a dcery Marie Magdaleny viz AHMP, matriky TO N5, 3. 1. 1726, f. 72^v; MIK Z3, 29. 10. 1727, f. 153^v; MIK Z3, 21. 11. 1727, f. 154^v a PMŘ Z3, 17. 4. 1732, f. 67^v.

60 Kniha tržová, Malá Strana (1720–1725). AHMP, Sbírka rukopisů, sign. 4669, fol. G.2^v (mikrofilm).

61 V matričních záznamech je dům označován jako „Domo Frachmoniana“ či „Frochmoniana“ apod. (viz pozn. 59). Dle sdělení Pavliny Gottsteinové by mohlo jít o dům U bílé růže (zvaný též U růžence či Drachmanovský), srov. Pavel VLČEK a kol.: *Umělecké památky Prahy. Malá Strana*. Praha: Academia, 1999, s. 434; Eduard STACH – Dobroslav LÍBAL – Jaroslav VAJDIŠ a kol.: *Stavebně historický průzkum Prahy. Malá Strana, čp. 334/III*. Praha: Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů v Praze, 1966, sign. P/75, s. 2–3.

62 Zachovací list felčaru Ferdinandu Juliu Reichenauerovi. AHMP, Sbírka pergamenových listin – přírůstky II, sign. AMP PGL II – 2499, inv. č. 2909. Za upozornění na tento pramen vděčím Pavlině Gottsteinové.

63 Kniha měšťanských práv, Malá Strana (1704–1728). AHMP, Sbírka rukopisů, sign. 570, f. 414^v.

64 V úvahu přichází studium na lékařské fakultě univerzity v Praze, mezi jejími absolventy však Ferdinand Reichenauer uveden není, srov. Karel KUČERA – Miroslav TRUC (eds.): *Matricula facultatis medicae Universitatis Pragensis 1657–1783*. Praha: Univerzita Karlova, 1968 (Monumenta historica Universitatis Carolinae Pragensis 1).

65 AHMP, matrika MIK Z3, 3. 5. 1728, f. 159^v.

66 Deník (superiorů) rezidence S. J. v Bohosudově 1697–1726. SOA Litoměřice, fond Jezuité Bohosudov, rkp. 3, nefoliováno, zápisy k 6. 7. 1717, 8. a 23. 6. 1722.

67 KAPSA 2010, s. 51 (viz pozn. 4).

širování hudebních možností svého dvora. Je ovšem pochopitelně také možné, že Reichenauer nejdříve působil ve službách místních Lobkoviců, podobně, jako jeho starší bratr. To nás přivádí k otázce, jaké zázemí mohla Bílina a okolí budoucímu skladateli poskytnout.

Své první hudební vzdělání mohl získat od jednoho z bílinských kantorů či bakalářů.⁶⁸ Jejich jména a dobu, po kterou zastávali tyto funkce,⁶⁹ lze částečně rekonstruovat prostřednictvím záznamů tamní matriky. Kantory, se kterými Reichenauer mohl přijít do styku, byli Franciscus Antonius Joannes Jaich (1709–1710)⁷⁰ a Johann Carl Thoranth (1713–1725).⁷¹ Jako bakalář je v bílinské matrice a kostelních účtech farního kostela doložen Michael Wenceslaus Scherer (1657–1702),⁷² kterého později nahradil Johannes Kletta (od roku 1703 dále).⁷³ Starší z obou bakalářů, Scherer, zastával také funkci purkmistra⁷⁴ a v letech 1686–1702 se pravidelně podílel na hudebních produkcích ve farním kostele.⁷⁵ Hře na varhany se Reichenauer mohl naučit u bílinského varhaníka Joannese Norberta Platzera, který byl ve funkci činný v letech 1668–1711.⁷⁶ Jako hudebně nadaný mohl pochopitelně působit i jako choralista v Bílině nebo na některém z četných kůrů v okolí. Je možné, že ve studiu dále pokračoval na některém z jezuitských gymnázií, přičemž ale můžeme vyloučit Chomutov, odkud se dochovaly katalogy žáků, v nichž Reichenauerovo jméno není

- 68 O hudbě v Bílině v 17. a 18. století pojednávají tyto texty, jména bílinských kantorů a bakalářů zde však uváděna nejsou: Walter GLEISSNER: *Bilin*. In: *Lexikon zur deutschen Musikkultur*. Böhmen, Mähren, Sudetenschlesien, sv. 1, München: Langen Müller, 2000, sl. 232–235; Ludomír KOCOUREK a kol.: *Bílina v zrcadle staletí*. Bílina: NIS Teplice, 2001, s. 16–19; Jiří WOLF: *Bílinská fara v době předbělohorské a Jan Peit Hostounský (kulturněhistorická marginálie)*. Zprávy a studie Regionálního muzea v Teplicích 26 (2006), s. 201–206; Milan ČERNÝ: *Chrámoví hudebníci a repertoár v oblasti severozápadního Podkrušnohoří za doby barokní*. In: Poohří 8. Sborník z konference konané na Novém Hradě v Jimlíně 18.–19. října 2018. Jaroslav Havrlant – Jan Mareš – Petra Rudolfová – Martin Vostřel (eds.), Louny: Oblastní muzeum v Lounech, 2019, s. 131–156.
- 69 Viz příslušná rozmezí let v závorce označující dobu setrvání ve funkci dle údajů získaných z matriční knihy, v případě bakaláře Scherera bylo též přihlédnuto ke kostelním účtům.
- 70 Matrika fary Bílina, p. 1020, p. 1028 (viz pozn. 46).
- 71 Tamtéž p. 1071, p. 1525. Johann Carl Thoranth byl asi také učitelem v klášteře sester premonstrátek v Doksanech, vyplývá to z poznámky připsané v bílinské matrice, srov. tamtéž p. 1525. Nositelé nepříliš obvyklého příjmení Thoranth žili v nedaleké saské vesničce Luchau, příbuznost ale není potvrzena, srov. Willi SCHRAMM: *Beiträge zur Musikgeschichte der Stadt Glashütte*. Archiv für Musikforschung 3 (1938), s. 35.
- 72 V roli bílinského bakaláře vystupuje Scherer již roku 1657 v zakládací listině bílinského Arcibratrstva svatého růžence, kterého byl členem. Učitelskou funkci zastával dle bílinských kostelních účtů ještě na přelomu století, mezi lety 1696–1702, srov. *Album Archiconfraternitatis S. S. Rosarii Ciuitatis Bilinensis. Erectum 6. Januarij. Anno Domini. MDCLVII*. Archiv Biskupství litoměřického, Sbírka pamětních knih, Bílina, dokumenty u přídeští; Účet kostela svatého Petra a Pavla v Bílině (1679–1711). SOA Litoměřice, Velkostatek Bílina, inv. č. 618, nestránkováno.
- 73 Matrika fary Bílina, p. 9524 [= 954] (viz pozn. 46).
- 74 Tamtéž, p. 584.
- 75 Účet kostela svatého Petra a Pavla (viz pozn. 72).
- 76 ČERNÝ 2019, s. 136 (viz pozn. 68).

uvedeno.⁷⁷ O tom, že by později v Bílině Reichenauer zastával místo varhaníka, není nic známo, v roce 1713 je z matričního záznamu doložen jako bílinský varhaník Ondřej Václav Nitsh.⁷⁸

Uvažovaný Reichenauerův původ v Bílině podporuje také ta skutečnost, že na území dnešního Ústeckého kraje je doložen poměrně vysoký výskyt Reichenauerových skladeb. Dodnes se opisy jeho chrámových děl vyskytují v hudebních sbírkách v Litoměřicích, Mostě a Teplicích.⁷⁹ Náleží sem i Roudnice nad Labem, kde, jak bylo již zmíněno, Reichenauerovu skladbu Foytovým prostřednictvím evidoval Dlabač. Rovněž historické hudební inventáře z této oblasti obsahují záznamy o Reichenauerových skladbách. Jedná se o inventář kostela Zvěstování Panny Marie v Duchcově z roku 1750 a o hudební inventáře z cisterciáckého kláštera v Oseku.⁸⁰ Z posledně jmenovaných je pro nás zvláště zajímavý inventář z roku 1720 s dodatky do roku 1733, protože nám poskytuje nejstarší datované záznamy o šíření Reichenauerových děl. Celkem tento inventář obsahuje 46 skladeb s Reichenauerovým jménem (včetně jedné skladby pod anagramem E. A. Verichnare), z nichž dvanáct se podle Rentonové nachází v nejstarší vrstvě záznamů pocházející z doby, kdy se objevují první Reichenauerovy stopy v Praze.⁸¹

Pokud bychom ještě dále uvažovali o vazbách, které si Reichenauer mohl z tohoto kraje přinést, nabízí se nám komenda řádu Křižovníků s červenou hvězdou v Mostě s těsným napojením na další hudebně signifikantní místa spravovaná tímto řádem.⁸² Z Mostu pocházel též Antonín Görbig, který byl varhaníkem v hradčanské Loretě, ve strahovském klášteře a v pražské katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha, kde se stal po smrti Karla Kryštofa Gayera v roce 1734 kapelníkem.⁸³ V hudebninách z jeho pozůstalosti dochovaných ve sbírce metropolitní kapituly se nachází mnoho Reichenauerových chrámových děl. Nevíme nic bližšího o tom, zda se Görbig a Reichenauer blíže znali, ani kde

77 Jména žáků se nacházejí v knihách *Sylabus regentum Seminarii S. Francisci, 1591–1785 a Matricula gymnasii, 1710–1775*. SOKA Chomutov se sídlem v Kadani, Německé jezuitské gymnasium v Chomutově, inv. č. 1–2. Hudebníky jezuitského gymnázia v Chomutově se zabýval také Emilián Trola, srov. Markéta KABELKOVÁ: *Pozůstalost po Emiliánu Trolovi*. Hudební věda 37 (2000), č. 3–4, s. 191.

78 Matrika fary Bílina p. 1071 (viz pozn. 46).

79 ČERNÝ 2019, s. 152–153 (viz pozn. 68). O Reichenauerových skladbách v Mostě referuje již Emilián TROLA: *Hudební památky v pohraničí ve vztahu k naší hudbě. Slovo pro jejich ochranu*. Cyril 71 (1946), č. 3–4, s. 31.

80 ČERNÝ 2019, s. 152 (viz pozn. 68).

81 Barbara Ann RENTON: *The musical culture of eighteenth-century Bohemia, with special emphasis on the music inventories of Osek and the Knights of the Cross*. Disertační práce. New York: The City University, 1990, sv. 1, s. 341, sv. 2, s. 505–509. Reichenauerovy skladby v tomto inventáři zmiňuje také TROLA 1916, s. 131 (viz pozn. 13).

82 Tomáš BOTLÍK: *Sakrální dědictví královského města Mostu*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, 2014, s. 35.

83 Undine WAGNER: *Görbig, Johann Anton Thaddeus*. In: MGG Online, <https://www.mgg-online.com/mgg/stable/25262> [cit 5. 7. 2021].

a jak Görbig Reichenauerovy skladby získal, jejich prameny nás ale přivádějí k další otázce související se skladatelovým jménem a s jeho působením v Praze.

III

Nejstarším známým pramenem, který dokládá Reichenauerův pobyt v Praze a o kterém se zmiňuje již Dlabač, je záznam křtu syna Jana Dominika 1. ledna 1722 v matrice malostranského kostela Panny Marie pod řetězem.⁸⁴ Přestože nevíme nic ani o místě a datu Reichenauerovy svatby, záznamy farních matrik na Malé Straně a Hradčanech dokládají, že do roku 1727 nechali se svou ženou Rosinou⁸⁵ pokřtít čtyři své další syny.⁸⁶ Zápisy v matrikách svědčí o skladatelových kontaktech s pražskými kantory, chorregenty a dalšími hudebníky. Kmotry dětí byli, většinou opakovaně, například Prokop Korp od sv. Jindřicha na Novém Městě, Václav Matěj Forst od sv. Václava, Jan Michael Schöffler od Panny Marie pod řetězem na Malé Straně či hudební ředitel thunovské kapely Sebastian Erhardt.

Na základě údajů z pražských matričních knih, ubytovacích knih z roku 1723, stavebně-historických pasportů a literatury lze identifikovat domy na Malé Straně a Hradčanech, ve kterých Reichenauer ve 20. letech 18. století se svou rodinou žil. V letech 1723–1724 to byl pravděpodobně dům U Jelení hlavy čp. 218/III v bezprostřední blízkosti morzinského paláce.⁸⁷ Dle matriky zemřelých vedené při kostele sv. Mikuláše na Malé Straně bydlel v roce 1725 ve stejném domě blíže neznámý hudebník Adolf Reichenauer se svým synem Josefem, o kterých však v malostranských, ani bílinských matrikách nenacházíme žádné další zmínky. Pisatel měl pravděpodobně na mysli našeho skladatele Antonína, jehož jméno pouze chybně zapsal.⁸⁸ V roce 1726 rodina bydlela

⁸⁴ DLABACŽ 1815 (viz pozn. 6).

⁸⁵ O původu Reichenauerovy manželky Rosiny nevíme nic bližšího. V letech 1723 a 1724 vystupuje dvakrát v roli kmotry na křtech dětí hudebníka Václava Hájka, který byl členem pluku Sickingen. Na prvním ze křtů byl kmotrem též Sebastian Erhardt, viz AHMP, matrika MIK N7, f. 138^v, 154^r. Po Reichenauerově smrti se roku 1732 podruhé provdala v Jindřichově Hradci (viz pozn. 92).

⁸⁶ Syn Václav Prokop byl pokřtěn ve strahovském kostele Nanebevzetí Panny Marie na Hradčanech, viz AHMP, matrika STR N2, 26. 9. 1727, f. 45^v. Ke křtům synů Václava [Josefa Emanuela] viz AHMP, matrika MIK Z3, 25. 9. 1723, f. 115^v) či „Od Sedlarze u Andielu“ (křest syna Sebastiana Prokopa viz AHMP, matrika MIK N7, 17. 12. 1724, f. 163^v), srov. VLČEK a kol. 1999, s. 323–324 (viz pozn. 61); Dobroslav LÍBAL – Jaroslav VAJDIŠ a kol.: *Stavebně historický průzkum Prahy. Malá Strana, čp. 218/III*. Praha: Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů v Praze, 1970, sign. P/68, s. 4–6.

⁸⁷ Tento dům, který patřil mezi lety 1703 a 1731 sedlákovi Ignáci Wolffovi, je v matričních záznamech zmiňován jako „Od P. Wolffa.“ (křest syna Václava Josefa Emanuela viz AHMP, matrika MIK N7, 18. 9. 1723, f. 144^v), „in Domo Sedleriana“ (úmrtí syna Václava [Josefa Emanuela] viz AHMP, matrika MIK Z3, 25. 9. 1723, f. 115^v) či „Od Sedlarze u Andielu“ (křest syna Sebastiana Prokopa viz AHMP, matrika MIK N7, 17. 12. 1724, f. 163^v), srov. VLČEK a kol. 1999, s. 323–324 (viz pozn. 61); Dobroslav LÍBAL – Jaroslav VAJDIŠ a kol.: *Stavebně historický průzkum Prahy. Malá Strana, čp. 218/III*. Praha: Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů v Praze, 1970, sign. P/68, s. 4–6.

⁸⁸ AHMP, matrika MIK Z3, 3. 6. 1725, f. 130^v. Za předpokladu, že se skutečně jedná o Antonína Reichenauera je kromě křestního jména otce chybně uveden i věk syna Josefa, který dle pisatele

v domě U Zlatého gryfa čp. 23/III.⁸⁹ O rok později uvádí matrika strahovského kostela Nanebevzetí Panny Marie jako místo skladatelova pobytu hradčanský dům U Zlatého lva, kterému dle farní příslušnosti odpovídá čp. 113/IV.⁹⁰ Nejpozději v roce 1730 se skladatel s rodinou přestěhoval zpět na Malou Stranu do domu zvaného „glenckiana“, který se dosud identifikovat nepodařilo.⁹¹ Vzápětí pak přesídlil s rodinou do Jindřichova Hradce, kde krátce před svou smrtí zastával místo varhaníka ve farním kostele.⁹²

Jako hudebník hraběte Václava Morzina je Reichenauer doložen od roku 1723. Je zřejmé, že v té době již patřil k předním pražským skladatelům. O bezprostřední popularitě jeho tvorby mezi hudebníky a předpokládanými zadavateli hudebních zakázek vypovídá několik pramenů. Podobně jako před ním Brentner, i Reichenauer komponoval smuteční moteta pro spojené bratrstvo Smrtných úzkostí Kristových a zemřelých při jezuitském chrámu sv. Mikuláše na Malé Straně a hudbu pro nověnu k sv. Terezii z Ávily pořádanou bosými karmelitány a karmelitkami v jejich malostranských chrámech.⁹³ V roce 1724 se po jeho skladbách sháněl loutnísta Ivan Jelínek, benediktin ze Svatého Jana pod Skalou. Když vracel vypůjčené hudebniny Janu Wolfangu rytíři z Pellet, ingrosátorovi zemských desek na pražském hradě, doprovodil je dopisem, v němž žádá o zaslání dalších skladeb, pokud možno od Reichenauera.⁹⁴ Také Konstantin Antonín Taubner, který pořídil pro pražskou Loretu mezi lety 1727 a 1728 přes 200 skladeb, z nichž se pravděpodobně žádná nedochovala, při výběru repertoáru často sáhl po Reichenauerovi, což dokládá atraktivitu jeho děl.⁹⁵ Největší skupina Reichenauerových skladeb se však dochovala v metropolitní sbírce pražské kapituly. Jejich nejstarší vrstvu tvoří hudebniny

zemřel jako jednoletý. Musel by se narodit mezi lety 1723–1724, což s přihlédnutím k životním datům synů Václava Josefa Emanuela (kolem 18. 9. 1723–25. 9. 1723) a Sebastianu Prokopa (kolem 17. 12. 1724–?) není možné (viz pozn. 87). Jména Adolf Reichenauer si již dříve povšiml Emilián Trola, srov. KAPSA 2000, s. 227 (viz pozn. 16).

89 Domy U Zlatého gryfa byly na Malé Straně celkem dva, farní příslušnost napovídá, že šlo o čp. 23/III, srov. KAPSA 2010, s. 122–123 (viz pozn. 4); VLČEK a kol. 1999, s. 163 (viz pozn. 61).

90 Pavel VLČEK a kol.: *Umělecké památky Prahy. Pražský hrad a Hradčany*. Praha: Academia, 2000, s. 337–339.

91 AHMP, matrika MIK Z3, 12. 2. 1730, f. 174r.

92 Reichenauerovo působení na kůru farního kostela v Jindřichově Hradci dokládá mimo jiné i matriční záznam o druhém sňatku jeho ovdovělé ženy Rosiny s Joannesem Meixnerem roku 1732 v Jindřichově Hradci, viz SOA Třeboň, Matrika oddaných fary Jindřichův Hradec 33 (O 1727–1748), 31. 8. 1732, p. 78: „[...] defuncti Dni Antonij Reichenauer organista Novo=Domensis relictam honestam Viduam interrogavit [...]“.

93 KAPSA 2020, s. 270–271 (viz pozn. 11).

94 Michaela FREEMANOVÁ: *Fratrum misericordiae artis musicae collectiones in Bohemia et Moravia reservatae*. Praha: Národní knihovna ČR, 2013 (Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae. Artis musicae antiquioris catalogorum series 7/1), sv. 1, s. XI, XLIII.

95 Tomislav VOLEK: *Pražská Loreta jako hudební instituce*. In: Domus Lauretana Pragensis. Catalogus collectionis operum artis musicae. Pars prima – Catalogus. Oldřich Pulkert (ed.), Praha: Editio Supraphon, 1973 (Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae. Artis musicae antiquioris catalogorum series 1/1), s. 13.

z pozůstalosti již zmíněného Antonína Görbiga. A tím se dostáváme k otázce anagramů skladatelova jména.

Informace o Reichenauerově anagramu se poprvé objevuje v Černušákově hesle o skladateli v souvislosti se skladbou uvedenou v druhém oseckém inventáři pod jménem „E. A. Verichnare“. Není známo, kdo Reichenauera s tímto anagramem ztotožnil, v rukopisné verzi hesla od Leopolda Janů se tato informace nevyskytuje a v jiné literatuře se jí dosud nepodařilo dohledat. V inventáři je skladatel takto označen v oddíle „Concertus, Ariae, seu Gradualia de B: V: M.“.⁹⁶ V souvislosti s tím je však třeba zmínit výskyt dalšího skladatelova anagramu, jenž ve stávající literatuře dosud reflektován nebyl. Jedná se o anagram ve tvaru „Enverechari“ vyskytující se na rukopisech některých Reichenauerových skladeb z Görbigovy sbírky. Sám anagram a především způsob, jakým se v pramenech vyskytuje, vybízí k formulaci nových otázek.

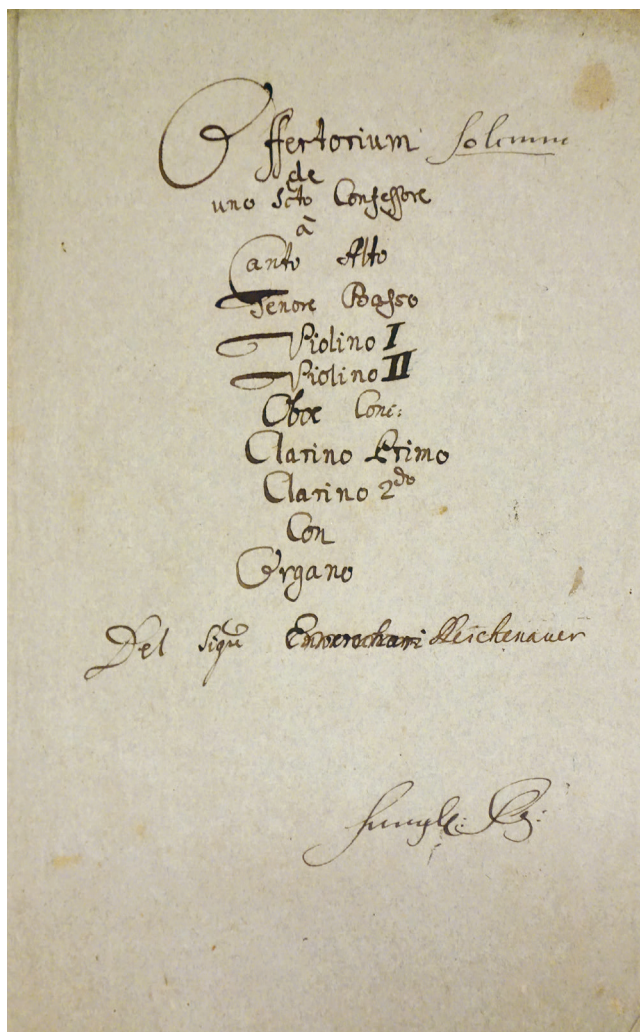
Sbírka Antonína Görbiga je jedním z menších provenienčních celků hudební sbírky metropolitní kapituly (CZ-Pak). Görbig působil jako ředitel kůru v katedrále v letech 1734–1737, poté většinu hudebnin z jeho pozůstalosti začlenil do své vlastní sbírky jeho nástupce Jan František Novák. Jak známo, Görbig příliš nedbal na úplnost údajů na titulních listech hudebnin, na nichž často chybí jméno skladatele.⁹⁷ Novák jejich obálky otočil a na rubovou stranu napsal nový titulní text, původní Görbigova titulní strana se tedy většinou dochovala na třetí, vnitřní straně obálky. Je tomu tak i u Reichenauerových skladeb z Görbigova vlastnictví, které tvoří největší soubor děl tohoto skladatele v rámci kapitulní sbírky hudebnin (méně jich získal Josef Antonín Sehlíng). Nejvíce původních titulních stran je psáno Görbigovou rukou, přičemž chybějící jméno skladatele na nich bylo obvykle později doplněno. Zatímco tato opomenutí je možno připsat Görbigovi, jinak je tomu v případě tří Reichenauerových skladeb, které jsou včetně titulního textu psány odlišnou rukou. Ve dvou případech (*Benedicte caeli gaudium*, *Date plausus et festiva*) je na titulním listu uvedeno „Del Sig[no]re Enverechari“, přičemž později bylo jinou rukou jméno přeškrtnuto a vedle připsáno „Reichenauer“ (viz **Obr. 1**).⁹⁸ Na starém titulním listu moteta *Ibant apostoli gaudentes* pak dokonce jméno autora zcela chybí, titulní text končí slovy „Del Sig[no]re“, za které někdo později připsal „ignoto“, tj. autor neznámý.⁹⁹ To, že je autorem této skladby Reichenauer, dokládá nejen Novákova titulní stránka, na níž je údaj „ignoto“

⁹⁶ *Catalogus Musicaliorum*, hudební inventář č. 2, 1720–1733. Národní muzeum – České muzeum hudby (CZ-Pnm), fond Osek (cisterciáci), č. př. 65/52, fol. 33r: „Te suspiro... E. A. Verichnare“.

⁹⁷ Jiří ŠTEFAN: *Ecclesia metropolitana Pragensis catalogus collectionis operum artis musicae*. Praha: Supraphon, 1983 (*Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae. Artis musicae antiquioris catalogorum series 4/1*), sv. 1, s. 7–8.

⁹⁸ Antonín REICHENAUER: *Benedicte caeli gaudium*. Archiv Pražského hradu, hudební sbírka metropolitní kapituly (CZ-Pak), sign. 1052, RISM ID no. 550268256; Antonín REICHENAUER: *Date plausus et festiva*. CZ-Pak, sign. 1054, RISM ID no. 550268246.

⁹⁹ Antonín REICHENAUER: *Ibant apostoli gaudentes*. CZ-Pak, sign. 1058, RISM ID no. 550268255.

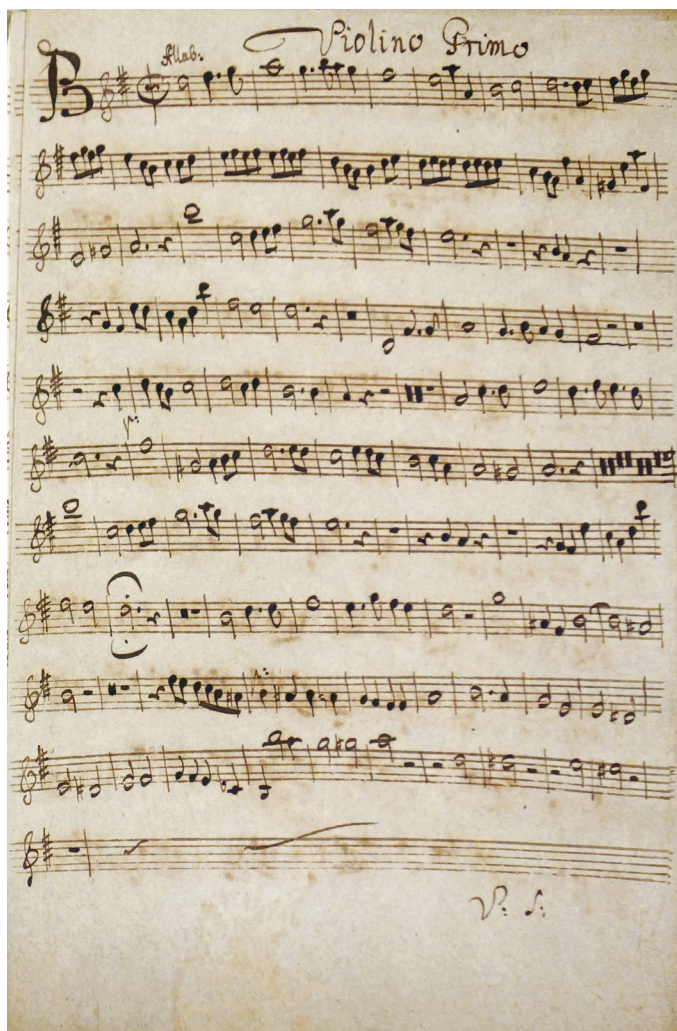

Obr. I Antonín Reichenauer: *Benedicte caeli gaudium*, původní titulní strana (třetí strana obálky), Archiv Pražského hradu, sbírka hudebnin svatovítské katedrály (CZ-Pak), sign. I052. Repro: Archiv Pražského hradu, se svolením Metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze

korigován na „Antonio Reichenauer“, ale zejména konkordance s dalším pramenem dochovaným v Lambachu.¹⁰⁰ V uvedených případech tedy za absenci skladatelova jména či jeho skrytí do podoby anagramu není zodpovědný Görbig a jeho předpokládaná nepořádnost v uvádění autorských údajů.

Kopista, jehož rukou jsou psány tři zmíněné prameny, opsál též několik dalších Reichenauerových skladeb, v jejichž případě se však původní titulní listy nedochovaly. Pro tuto chvíli jej lze provizorně identifikovat dle poznámky

¹⁰⁰ Antonín REICHENAUER: *Ibant apostoli gaudentes*. Benediktinerstift Lambach (A-LA), sign. 1600, RISM ID no. 1001022739.

Obr. 2 Antonín Reichenauer: *Benedicte caeli gaudium*, první strana partu Violino primo, Archiv Pražského hradu, sbírka hudebnin svatovítské katedrály (CZ-Pak), sign. 1052.

Repro: Archiv Pražského hradu, se svolením Metropolitní kapituly u sv. Víta v Praze

připsané později tužkou na konec partu druhých houslí Reichenauerových *Vesperae de Confessore*: „descripsit Wenceslaus Paschal | nunc Medicinae Doctor Famosissimus“.¹⁰¹ Václav Jan Paschal jako rudimentista a diskantista v barnabitském kostele sv. Benedikta v roce 1728 vystoupil ve hře uvedené malostranským jezuitským gymnáziem a je také známa jeho disertace z roku 1740.¹⁰² Co je

¹⁰¹ Antonín REICHENAUER: *Vesperae de Confessore*. CZ-Pak, sign. 1066, RISM ID no. 550268261.

¹⁰² *Jephtias filia paterni voti innocentem rea a Jephte patre, judice, myste, in necem vocata, condemnata, immolata...* Pragae ad S. Nicol: typis Universitatis Carolo-Ferdinandae in Collegio Societatis Jesu ad S. Clementem, 1728; Wenceslaus Joannes PASCHAL: *Dissertatio Inauguralis*

však ještě více hodné pozoru, dotyčný rukopis se dosti podobá dosud známým skladatelovým autografům, zejména partům pražské provenience, ať se již jedná o úpravu titulní strany nebo o určité rysy notopisu, jako je například způsob psaní přeškrtnutého C pro označení alla breve (srov. **Obr. 2**).¹⁰³ Můžeme se tedy domnívat, že předlohou opisů byly přímo skladatelovy autografy a mladý kopista ať již vědomě či bezděky napodoboval jejich úpravu a písmo? Pak by také výskyt skladatelova anagramu či absence jeho jména vyplývaly spíše z předloh, než že by se jednalo o vlastní invenci kopisty. A pak se také musíme tázat, proč skladatel u svých děl šifroval či neuváděl své jméno? Jednalo se o žert, nebo snad mohlo být důvodem spíše to, že chtěl svoji identitu v případě těchto děl skutečně zakrýt, například proto, že byl zavázán dodávat své skladby hraběti Morzinovi, nebo že dotyčné skladby již dříve dodal někomu jinému?

Cílem této studie bylo zpřesnit dosud mlhavé představy o datu a místu narození skladatele Antonína Reichenauera. Cesta k tomu vedla skrze plošný výzkum ve farních matrikách. Stopy malostranského měšťana Ferdinanda Julia Reichenauera nás zavedly až do severočeského města Bílina, kde se roku 1696 narodil jeho bratr František Antonín. Tomuto datu narození odpovídá věk skladatele Antonína Reichenauera uvedený po jeho úmrtí v Jindřichově Hradci roku 1730. Se značnou pravděpodobností tak můžeme ztotožnit skladatele s bílinským Františkem Antonínem Reichenauerem, což je také v souladu s Troldovým předpokladem, že skladatel pocházel ze severních či severozápadních Čech. Skladatel používal pouze své křestní jméno Antonín, podobné upřednostnění druhého křestního jména však nebylo v té době nijak výjimečné, jak dokládá příklad jeho současníka Josefa Brentnera. Jméno Johann / Jan objevující se často v literatuře a v edicích Reichenauerových skladeb pod vlivem prvního slovníkového hesla o skladateli je možno pokládat za Dlabáčův omyl. Patrně sám skladatel také používal různé přesmyčky svého jména, přičemž dosud byl v literatuře zmiňován pouze jeden ze dvou doložených anagramů. Další zkoumání motivací skladatele pro skrývání své identity v souvislosti s jeho vlastními díly stejně jako další výzkum šíření jeho skladeb mohou odhalit nové aspekty tématu kompoziční činnosti v Praze dvacátých let 18. století. Ještě nedávno Reichenauerova tvorba nebyla pokládána za příliš hodnotnou, vzrůstající zájem však svědčí o její životnosti. Jedním z příspěvků k tomuto oživení je i tato studie.

Medica De Febre Miliari praesertim Alba Maligna... Vetero-Pragae in Magna Aula Carolina: Typis Georgii Labaun, U. T., 1740; Gottfried Johann DLABACZ: *Paschal, Wenzel*. In: *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon* (1815), sv. 2, sl. 428 (viz pozn. 6).

103 Reprodukce a rozbor dosud známých Reichenauerových autografů podává Václav KAPSA: *Böhmische Komponisten und ihre Instrumentalwerke im Schrank II*. In: *Das Instrumentalrepertoire der Dresdner Hofkapelle in den ersten beiden Dritteln des 18. Jahrhunderts. Überlieferung und Notisten. Bericht über das internationale Kolloquium vom 23. bis 25. Juni 2010*. Karl Wilhelm Geck (ed.), Dresden: Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek, 2019, s. 174–176, <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:14-qucosa2-363423> [cit. 8. 9. 2021].

Bibliografie

Prameny

Rukopisy

- Catalogus Musicaliorum*, hudební inventář č. 2, 1720–1733. Národní muzeum – České muzeum hudby (CZ-Pnm), fond Osek (cisterciáci), č. př. 65/52.
- Deník (superiorů) rezidence S. J. v Bohosudově 1697–1726. Státní oblastní archiv Litoměřice, fond Jezuité Bohosudov, rkp. 3.
- DLABACZ, Gottfried Johann: *Allgemeines Künstler-Lexikon*. Knihovna Královské kanonie premonstrátů na Strahově, sign. D C IV 39.
- Fragmenta, seu Memoriae varii argumenti Manuscriptae. Collectae, et conservatae à Godefrido Joanne Dlabacz*. Knihovna Královské kanonie premonstrátů na Strahově, sign. D D II 4.
- Knihy purkrechtní města Bíliny (1665–1767). Státní okresní archiv Teplice, Archiv města Bílina, sign. 978-2, inv. č. 461.
- Knihy měšťanských práv, Malá Strana (1704–1728). Archiv hlavního města Prahy, Sbírka rukopisů, sign. 570.
- Knihy trhová, Malá Strana (1720–1725). Archiv hlavního města Prahy, Sbírka rukopisů, sign. 4669.
- Majetkoprávní spory a smlouvy. Státní okresní archiv Most, Archiv města Most, Spisy do roku 1850, sign. XIV D/69, inv. č. 3778.
- Matricula gymnasii*, 1710–1775. Státní okresní archiv Chomutov se sídlem v Kadani, Německé jezuitské gymnasium v Chomutově, inv. č. 2.
- Matriky farních kostelů Panny Marie pod řetězem (PMŘ Z3), sv. Mikuláše (MIK N7, MIK Z3), sv. Tomáše (TO N404, TO N5, TO O5) a Nanebevzetí Panny Marie (STR N2) v Praze. Archiv hlavního města Prahy.
- Matrika fary Bílina (1591–1727). Státní oblastní archiv Litoměřice, sign. 5/1, inv. č. 197.
- Matriky fary Jindřichův Hradec. Státní oblastní archiv Třeboň, sv. 33 (O 1727–1748), sv. 49 (Z 1729–1744).
- Matrika fary Most. Státní oblastní archiv Litoměřice, sign. 118/2, inv. č. 5496.
- Sylabus regentum Seminarii S. Francisci*, 1591–1785. Státní okresní archiv Chomutov se sídlem v Kadani, Německé jezuitské gymnasium v Chomutově, inv. č. 1.
- Účet kostela sv. Petra a Pavla v Bílině (1679–1711). Státní oblastní archiv Litoměřice, Velkostatek Bílina, inv. č. 618.
- Zachovací list felčaru Ferdinandu Juliu Reichenauerovi. Archiv hlavního města Prahy, Sbírka pergamenových listin – přírůstky II, sign. AMP PGL II – 2499, inv. č. 2909.

Tisky

- Album Archiconfraternitatis S.S. Rosarii Ciuitatis Bilinensis. Erectum 6. Januarij. Anno Domini. MDCLVII*. Archiv Biskupství litoměřického, Sbírka pamětních knih, Bílina, dokumenty u přídeští.
- Jephtias filia paterni voti innocenter rea a Jephte patre, iudice, myste, in; necem vocata, condemnata, immolata...* Pragae ad S. Nicol: typis Universitatis Carolo-Ferdinandae in Collegio Societatis Jesu ad S. Clementem, 1728.
- PASCHAL, Joannes Wenceslaus: *Dissertatio Inauguralis Medica De Febre Miliari praesertim Alba Maligna...* Vetero-Pragae in Magna Aula Carolina: Typis Georgii Labaun, U. T., 1740.

Hudebniny

- REICHENAUER, A.: *Benedicte caeli gaudium*. Archiv Pražského hradu, hudební sbírka metropolitní kapituly (CZ-Pak), sign. 1052, RISM ID no. 550268256.
- REICHENAUER, A.: *Date plausus et festiva*. CZ-Pak, sign. 1054, RISM ID no. 550268246.
- REICHENAUER, A.: *Ibant apostoli gaudentes*. CZ-Pak, sign. 1058, RISM ID no. 550268255.
- REICHENAUER, A.: *Ibant apostoli gaudentes*. Benediktinerstift Lambach (A-LA), sign. 1600, RISM ID no. 1001022739.
- REICHENAUER, A.: *Vesperae de Confessore*. CZ-Pak, sign. 1066, RISM ID no. 550268261.

Edice

- BRENTNER, Johann Joseph Ignaz: *Duchovní árie I*. Ed. Václav Kapsa, Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2015 (Academus edition 2).
- BRIXI, Šimon – BRIXI, František Xaver – FILS, Antonín – KOPŘIVA, Karel Blažej – LINEK, Jiří Ignác – REICHENAUER, Antonín: *Duchovní árie a dueta*. Ed. Jiří Kotouč, Praha: Český rozhlas, 2019.
- České vánoční pastorely. Ed. Jiří Berkovec – Jan Racek, Praha: SNKLHU, 1955 (Musica antiqua bohemica 23).
- Prager deutsche Meister der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts. Chorwerke. Ed. Theodor Veidl, Reichenberg: Ullman, 1943 (Das Erbe deutscher Musik. II: Landschaftsdenkmale. Sudetenland, Böhmen und Mähren 4).
- REICHENAUER, Johann Anton: *Ave Regina: für Solo-Alt, zwei Violon und Basso continuo*. Ed. Wolfram Hader, Frankfurt am Main: Laurentius-Musikverlag, 2006 (Dresdner Hofkirchenmusik des 18. Jahrhunderts 12).
- REICHENAUER, Johann Anton: *Konzert F-Dur für Oboe, zwei Violinen, Viola und Basso continuo*. Ed. Wolfram Hader, Frankfurt am Main: Laurentius-Musikverlag, 2006 (Solokonzerte aus den böhmischen Ländern 1).
- REICHENAUER, Johann Anton: *Trio für zwei Violinen und Basso continuo*. Ed. Wolfram Hader, Frankfurt am Main: Laurentius-Musikverlag, 2008.
- REICHENAUER, Johann Antonin: *Ave Regina: for alto voice solo, 2 violas and violoncello*. Ed. Thomas J. Martino, New York: Mannheim Editions, 2012 (Masterworks from the 18th century Prague).
- REICHENAUER, Johann Antonin: *Missa non Tota: SATB, 2 trumpets, strings and continuo*. Ed. Thomas J. Martino, New York: Mannheim Editions, 2012 (Masterworks from the 18th century Prague).
- REICHENAUER, Johann Anton: *Missa à 4*. Ed. Werner Jaksch, Schriesheim, 2012, <https://imslp.org/wiki/Special:ReverseLookup/242222> [cit. 8. 9. 2021].
- REICHENAUER, Johann Anton: *Missa Sancti Petri*. Ed. Werner Jaksch, Schriesheim, 2013, <https://imslp.org/wiki/Special:ReverseLookup/272979> [cit. 8. 9. 2021].

Literatura

- BACCIAGALUPPI, Claudio: *Rom, Prag, Dresden: Pergolesi und die neapolitanische Messe in Europa*. Kassel: Bärenreiter, 2010.
- BĚLINA, Pavel – KAŠE, Jiří – MIKULEC, Jiří – VESELÁ, Irena – VLINAS, Vít: *Velké dějiny země Koruny české IX. (1683–1740)*. Praha: Paseka, 2011.
- Bio-bibliografická databáze řeholníků v českých zemích v raném novověku, <http://reholnici.hiu.cas.cz/> [27. 3. 2021].

- Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischer Länder*. Ferdinand Seibt – Hans Lemberg – Helmut Slapnicka (eds.), sv. 3/6, München: R. Oldenbourg Verlag, 1991.
- BOTLÍK, Tomáš: *Sakrální dědictví královského města Mostu*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, Katedra dějin a didaktiky dějepisu, 2014.
- BUCHNER, Alexander: *Hudební sbírka Emiliána Troidy*. Praha: Národní muzeum, 1954 (Sborník Národního musea v Praze 8, Ř. A, Hist., č. 1).
- BUŽGA, Jaroslav: *Zelenkas Musikinventar aus der katholischen Schloßkapelle in Dresden*. *Fontes Artis Musicae* 31 (1984), č. 4, s. 198–206.
- BUŽGA, Jaroslav: *Drážďanský inventář Jana Dismase Zelenky z roku 1726*. Praha: Státní knihovna ČSR, 1986 (*Varia de musica*; 5).
- ČÁŇOVÁ, Eliška: *Soupis poddaných podle víry z roku 1651. Loketsko*. Praha: Státní ústřední archiv, 1993.
- ČERNÝ, Milan: *Chrámoví hudebníci a repertoár v oblasti severozápadního Podkrušnohoří za doby barokní*. In: Poohří 8. Sborník z konference konané na Novém Hradě v Jimlíně 18.–19. října 2018. Jaroslav Havrlant – Jan Mareš – Petra Rudolfová – Martin Vostřel (eds.), Louny: Oblastní muzeum v Lounech, 2019, s. 131–156.
- ČERVENKA, František: *Fagottkonzerte tschechischer Meister des 18. Jahrhunderts*. In: *Fagott forever. Eine Festgabe für Karl Öhlberger zum achtzigsten Geburtstag*. Walter Hermann Sallagar – Michael Nagy (eds.), Wilhering: Hilaria, 1992.
- ČERVENÝ, Václav – ČERVENÁ, Jarmila (eds.): *Berní rula. Generální rejstřík ke všem svazkům (vydaným i dosud nevydaným) berní ruly z roku 1654 doplněný (tam, kde se nedochovaly) o soupis poddaných z roku 1651*. Praha: Libri, 2003.
- Československý hudební slovník osob a institucí. Gracian Černušák – Bohumír Štědroň – Zdenko Nováček (eds.), Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, 1965.
- Český hudební slovník osob a institucí. Petr Macek (ed.), <http://ceskyhudebnislovník.cz/> [cit. 8. 9. 2021].
- DLABACZ, Gottfried Johann: *Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien*. Prag: Stände Böhmens, 1815.
- DLABACZ, Gottfried Johann: *Versuch eines Verzeichnisses der vorzüglichern Tonkünstler in oder aus Böhmen*. In: *Materialien zur alten und neuen Statistik von Böhmen* 12. Josef Anton von Riegger (ed.), Leipzig, Prag: Kaspar Widtmann, 1794, s. 225–298.
- EITNER, Robert: *Biographisch-bibliographisches Quellen-Lexikon der Musiker und Musikgelehrten der christlichen Zeitrechnung bis zur Mitte des neunzehnten Jahrhunderts*. Leipzig: Breitkopf & Härtel, 1903, sv. 8.
- EL-SHAMI, Fawzi Mohammad: *Studien zum Fagottkonzert in der Ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts*. Diplomová práce. Marburg/Lahn: Philipps-Universität, 1988.
- FREEMANOVÁ, Michaela: *Fratrum misericordiae artis musicae collectiones in Bohemia et Moravia reservatae*. Praha: Národní knihovna ČR, 2013 (*Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae. Artis musicae antiquioris catalogorum series 7*).
- HORN, Wolfgang: *Die Dresdner Hofkirchenmusik 1720–1745. Studien zu ihren Voraussetzungen und ihrem Repertoire*. Kassel: Bärenreiter, 1987.
- HUGO, Robert: *P. Gunther Jacob OSB (1685–1734). Život a dílo*. Disertační práce. Brno: Masarykova Univerzita, Fakulta filozofická, Ústav hudební vědy, 2017.
- KABELKOVÁ, Markéta: *Pozůstalost po Emiliánu Troidovi*. *Hudební věda* 37 (2000), č. 3–4, s. 186–206.

- KAMPER, Otakar: *František X. Brixý. K dějinám českého baroka hudebního*. Praha: Mojmir Urbánek, 1926.
- KAMPER, Otakar: *Hudební Praha v XVIII. věku*. Praha: Melantrich, [1936].
- KAPSA, Václav: *Instrumentální koncerty pražských skladatelů vrcholného baroka*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta filozofická, Ústav pro hudební vědu, 2000.
- KAPSA, Václav: *Troldova excerpta z malostranských matrik*. *Hudební věda* 37 (2000), č. 3–4, s. 215–230.
- KAPSA, Václav: *Nový hudební druh v Čechách – sólový koncert v tvorbě pražských skladatelů vrcholného baroka*. In: *Barokní Praha – barokní Čechie 1620–1740*. Sborník příspěvků z vědecké konference o fenoménu baroka v Čechách, Praha, Anežský klášter a Clam-Gallasův palác, 24.–27. září 2001. Olga Fejtová – Václav Ledvinka – Jiří Pešek – Jiří Vlnas (eds.), Praha: Scriptorium, 2004, s. 75–86.
- KAPSA, Václav: *Kapela hraběte Václava Morzina*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta filozofická, Ústav hudební vědy, 2009.
- KAPSA, Václav: *Hudebníci hraběte Morzina. Příspěvek k dějinám šlechtických kapel v Čechách v době baroka. S tematickými katalogy instrumentální tvorby Antonína Reichenauera, Christiana Gottlieba Postela a Františka Jiráka*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2010.
- KAPSA, Václav: *Hofmusici a lokajové. K postavení hudebníka na šlechtickém dvoře v Čechách první poloviny 18. století*. *Theatrum historiae* 6 (2011), č. 9, s. 241–255.
- KAPSA, Václav: *Böhmische Komponisten und ihre Instrumentalwerke im Schrank II*. In: *Das Instrumentalrepertoire der Dresdner Hofkapelle in den ersten beiden Dritteln des 18. Jahrhunderts. Überlieferung und Notisten. Bericht über das internationale Kolloquium vom 23. bis 25. Juni 2010*. Karl Wilhelm Geck (ed.), Dresden: Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek, 2019, s. 168–191, <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:14-qucosa2-363423> [cit. 8. 9. 2021].
- KAPSA, Václav: *Joseph Brentner. A Catalogue of His Works*. Praha: Ústav dějin umění AV ČR, 2019–2020, <https://brentner.katalog-skladeb.cz/> [8. 9. 2021].
- KAPSA, Václav: *The Novena to Saint Teresa of Jesus and the Work of Prague Composers around 1720*. *Hudební věda* 57 (2020), č. 3, s. 254–290.
- KASÍK, Stanislav – MŽYKOVÁ, Marie – MAŠEK, Petr: *Lobkowiczové. Dějiny a genealogie rodu*. České Budějovice: Veduta, 2002.
- KOCOUREK, Ludomír a kol.: *Bílina v zrcadle staletí*. Bílina: NIS Teplice, 2001.
- KRUMMHOLZ, Martin: *Gallasovský hofmistr Johann Heinrich Dienebier (1677–1748)*. *Theatrum historiae* 6 (2011), č. 9, s. 375–395.
- KUČERA, Karel – TRUC, Miroslav (eds.): *Matricula facultatis medicae Universitatis Pragensis 1657–1783*. Praha: Univerzita Karlova, 1968 (Monumenta historica Universitatis Carolinae Pragensis 1).
- Lexikon zur deutschen Musikkultur. Böhmen, Mähren, Sudetenschlesien*. Widmar Hader (ed.), München: Langen Müller, 2000.
- LÍBAL, Dobroslav – VAJDIŠ, Jaroslav a kol.: *Stavebně historický průzkum Prahy. Malá Strana, čp. 218/III*. Praha: Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů v Praze, 1970, sign. P/68.
- MALÁ, Magdalena: *Antonín Reichenauer a jeho houslové koncerty*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, Collegium Marianum – Týnská vyšší odborná škola, 2011.
- NĚMEČEK, Jan: *Nástin české hudby 18. století*. Praha: SNKLHU, 1955.

- NĚMEČKOVÁ, Eva: *Krejčovské a ševcovské cechy v Bílině a Krupce v raném novověku. Zprávy a studie Regionálního muzea v Teplicích* 28 (2010), s. 169–192.
- OTTENBERG, Hans-Günter: *Instrumentalwerke böhmischer Komponisten in der Dresdner Hofmusik des 18. Jahrhunderts – Repertoireschwerpunkte, Stilistik, Überlieferungswege, Aufführungspraxis*. In: *Musikkulturelle Wechselbeziehungen zwischen Böhmen und Sachsen*. Jörn Peter Hiekel – Elvira Werner (eds.), Saarbrücken: Pfau, 2007.
- PODROUŽEK, Vojtěch: *Mešní tvorba Antonína Reichenauera*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta filozofická, Ústav hudební vědy, 2016.
- QUOIK, Rudolf: *Die Musik der Deutschen in Böhmen und Mähren*. Berlin: Merseburger, 1956.
- RACEK, Jan: *Česká hudba. Od nejstarších dob do počátku 19. století*. Praha: SNKLHU, 1958.
- RENTON, Barbara Ann: *The musical culture of eighteenth-century Bohemia, with special emphasis on the music inventories of Osek and the Knights of the Cross*. Disertační práce. New York: The City University, 1990.
- ROMAGNOLI, Angela: „Una musica grandiosa“. *La musica sacra italiana tra Sei e Settecento nei fondi boemi*. In: *Barocco in Italia, Barocco in Boemia: uomini, idee e forme d'arte a confronto*. Roma: Il Calamo, 2003, s. 219–246.
- ROMAGNOLI, Angela: „Una musica grandiosa“. *Italská chrámová hudba 17. a 18. století v českých fondech*. In: *Baroko v Itálii, baroko v Čechách. Setkávání osobností, idejí a uměleckých forem*. Vilém Herold – Jaroslav Pánek (eds.), Praha, 2003, s. 277–302.
- SCHRAMM, Willi: *Beiträge zur Musikgeschichte der Stadt Glashütte*. Archiv für Musikforschung 3 (1938), s. 29–64.
- SEHNAL, Jiří: *Pobělohorská doba (1620–1740)*. In: *Hudba v českých dějinách. Od středověku do nové doby*. 2. vyd., Praha: Supraphon, 1989, s. 147–215.
- SEMERÁD, Vojtěch: *Jan Antonín Reichenauer – Vesperae de Confessore*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, Collegium Marianum – Týnská vyšší odborná škola, 2006.
- SEMERÁD, Vojtěch: *Jan Antonín Reichenauer – chrámová tvorba se zřetelem k litaniím*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta pedagogická, Katedra hudební výchovy, 2009.
- SMOLKA, Jaroslav: *Hudba českého baroka*. In: *Živá hudba. Sborník Ústavu teorie hudby Hudební fakulty Akademie múzických umění*. Praha: SPN, 1989, s. 71–156.
- STACH, Eduard – LÍBAL, Dobroslav – VAJDIŠ, Jaroslav a kol.: *Stavebně historický průzkum Prahy. Malá Strana, čp. 334/III*. Praha: Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů v Praze, 1966, sign. P/75.
- ŠTEFAN, Jiří: *Ecclesia metropolitana Pragensis catalogus collectionis operum artis musicae*. Praha: Supraphon, 1983 (*Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae. Artis musicae antiquioris catalogorum series 4/1*).
- TROLDA, Emilián: *P. Gunther Jacob*. *Mitteilungen des Vereines für die Geschichte der Deutschen in Böhmen* 53 (1915), č. 3–4, s. 278–294.
- TROLDA, Emilián: *Kostelní archiv mělnický*. *Hudební revue* 9 (1915–1916), č. 1–5, s. 6–10, 75–81, 127–133, 176–180.
- TROLDA, Emilián: *Prager Kirchenmusik im Zeitalter des Barock*. In: *Hundert Türme. Ein Buch vom alten Prag*. Paul Nettl (ed.), Prag: Bücherstube, 1929, s. 63–80.
- TROLDA, Emilián: *Hudební památky v pohraničí ve vztahu k naší hudbě. Slovo pro jejich ochranu*. *Cyril* 71 (1946), č. 3–4, s. 28–34.

- VLČEK, Pavel a kol.: *Umělecké památky Prahy. Malá Strana*. Praha: Academia, 1999.
- VLČEK, Pavel a kol.: *Umělecké památky Prahy. Pražský hrad a Hradčany*. Praha: Academia, 2000.
- VOLEK, Tomislav: *Pražská Loreta jako hudební instituce*. In: Domus Lauretana Pragensis. Catalogus collectionis operum artis musicae. Pars prima – Catalogus. Oldřich Pulkert (ed.), Praha: Editio Supraphon, 1973 (Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae. Artis musicae antiquioris catalogorum series 1/1), s. 12–15.
- VOLEK, Tomislav: *České zámecké kapely 18. století a evropský hudební kontext*. Hudební věda 34 (1997), č. 4, s. 404–410.
- VOLEK, Tomislav: *Emilián Trola a edice pražských mistrů v Das Erbe Deutscher Musik II/4*. Hudební věda 37 (2000), č. 3–4, s. 239–241.
- VOLEK, Tomislav: *Böhmische Schlosskapellen des 18. Jahrhunderts und der europäische musikalische Kontext*. In: Mozart, die Italienische Oper des 18. Jahrhunderts und das musikalische Leben im Königreich Böhmen. Mit der Don-Juan-Studie von Vladimír Helfert. Milada Jonášová – Matthias Johannes Pernerstorfer (eds.), Wien: Hollizer, 2016 (Summa Sumarum 3), sv. 2, s. 693–702.
- WAGNER, Undine: *Görbig, Johann Anton Thaddeus*. In: MGG Online, <https://www.mgg-online.com/mgg/stable/25262> [cit 5. 7. 2021].
- WOLF, Jiří: *Bílinská fara v době předbělohorské a Jan Peit Hostounský (kulturněhistorická marginálie)*. Zprávy a studie Regionálního muzea v Teplicích 26 (2006), s. 201–206.

Adresa:

Vojtěch Podroužek
V Oblouku 2210/9, 370 04 České Budějovice
e-mail: vojta.podrouzek@volny.cz

Redakční poznámka

Anglická verze studie s titulem *New Insights into the Origins and Biography of the Composer Antonín Reichenauer (1696–1730)* vyšla v tištěné podobě v časopise Hudební věda 59 (2022), č. 1, s. 3–28.